Број 109. У Новом Саду у суботу 17. маја 1903. Година XXXVIII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију, и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе.“

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Манастирско питање.

У „Застави“ је у новије време изашао низ чланака о манастирском питању. Ти су чланци сасвим расветлили ствар и изнели нам пред очи много што, на шта се већ било заборавило.

А баш зато, што се много што шта позаборавило, осмелили су неки да изврћу и заваравају. Та зна се на пр да је „Браник“ писао с дана на дан, како је мајски сабор дирао у манастирско и калуђерско право, кад је решио да се манастирска земља издаје под аренду и пооштрио контролу. И како ће због тог понићи зло те ћемо изгубити и манастире.

То је писао „Браник“ да мало помогне патријарху и његовој црној чети. А ми смо доказали званичним списима, да то „калуђерско и манастирско право“ није никад постојало, јер су манастири народна црквена добра.

Ми смо показали, да је наш сабор 1870. године решио, да постави саборске комисије, за надзор и управу народно-црквених добара, па и манастира. Из извештаја тих саборскиих комисија види се, да су те комисије скидале и постављале манастирске настојатеље, да су им постављали контролу саборских изасланика. Видимо, да су све те комисије, изјасниле се, да контрола над манастирима треба да је што строжија јер су многи настојатељи неспособни за управу. Видимо, да су те саборске комисије држале, да је најбоље манастирску земљу издавати под закуп и издавале су је под закуп. За време док су радиле ове комисије показао се леп напредак, јер су за једну годину дана манастири уштедили 153.000 форината.

Показали смо како је било доцније. Саборски одбор је преузео она права сабора, кад сабор није био на окупу. С тога је изаслао изасланство, ради прегледања управе манастирске. Ми смо показали званичне извештаје тих изасланика. Показали смо извештај др. Илије Вучетића из 1880. године. На крају тих извештаја предлаже: *да се манастирска добра издаду под аренду, или да се узму стручни економи, јер је то једини спас.* (Кад је то мајски сабор учинио називају то у „Бранику“ неправдом, па чак и издајством.)

Но ми смо ишли и даље. Показали смо и рад саборског одбора од 1890. па до 1902. године Рад онога саборског одбора, кога је толико волео патријарх Георхије и за кога вели „Браник“, да је био бољи и родољубивији од данашњег.

Ми видимо до душе, да је тај саборски одбор попуштао и да је обично оставио нека иде како иде, а све за вољу патријарху Георгију. Но види се, да је чак и тај саборски одбор упражњавао кад и кад право своје. Т. ј. утицао је на управу манастирску и водио је контролу.

У извештају изасланика тога саборског одбора, што смо га навели у прошлом броју „Заставе“ вели се у општем прегледу, да манастири имају велика утицаја на народ, па се додаје: „*У том погледу деле потписани оно мишљење многих чланова наше цркве, по којем би наши манастири најбоље могли одговарати својој сврси кад би се сва манастирска добра давала под закуп, те кад би се тим начином стечени приходи подједнако трошили на подмирење манастирских и других црквених и просветних потреба*“.

За време рада овога саборског одбора (од 1890. године) око управе манастирским имањем била је скинута манастирска управа у *Пакри* (пакрачка епархија) *Војловици и Месићу* (вршачка епархија) *те су замењене мирском управом.* Ово су учиниле аутономно црквене власти. *Као шо се из свега види, саборски одбор је такођер од постанка свога (године 1875)*) вршио сва права око управе са манастирским добрима коју је дотад вршио сабор, а која права народу пружа краљевски рескрипт од 1868. године.*

Но док је овако чинио стари саборски одбор по кад кад, сад је мајски сабор решио да се цела ствар узме озбиљно у руке. И то је запрепастило патријарха Георгија и његове верне, јер виде, да је сад озбиљно и да не би било шале. И то је узрок читавој узбуни с те стране, а не што ствар није добра ни правична.

А сад да наведем још ово: Темишварски сабор 1790. године у образложењу да се оснују фондови, који ће омогућити оснивање института за просвету и изображење младежи наводи следеће: „*Корист цркве и дужност народа иште да се садашњи монаси, који су од свог определења сасвим отступили, и само се са економијом и њиховом чину неприличним делима баве, њиховој цели опет поврате, да манастирска добра јавној народној управи повере, њихов ужитак потпуно обезбеди, а сувишак да се узме у општи фонд, да би се тако завело школско изображење, које је за манастирски живот сасвим нужно.*

По данашњем питању „Бранковом“ излази, да су сви били непаметни и неродољубиви, [па чак и Браникове госе пре) само је паметно и родољубиво оно, што „Браник“ данас каже.

*) У прошлом броју испале су године погрешно, што је штампарска погрешка.

Какво се зло спрема у Србији?

Господину **Божи Маршићанину**

управнику Београда.

Допустите, да се захвалим на Вашем одговору. — Ја сам се, као што и сами злурадо бележите: „вратио из Фијуме без писама, јер ми их нису хтели дати.“ И кад се већ тако догодило онда ја немам бољег сведока од Вас и Вашег одговора.

Понајпре да констатујем ово: Написали сте 24 стране одговора, (који је отштампан у засебној књижици). У већој половини тог одговора доказујете, колико је покварен Сава Ивановић. Доказујете много и много што не спада на ствар о којој је реч, али нигде нема јасно и разговетно речено: — Јесте ли ви писали Пери Новаковићу писма: међу којима има једно писано туђом руком, нека писаћом машином, а нека опет Вашом сопственом руком? Ја Вас, дакле и данас молим, да на то одговорите.

Напротив, у том погледу на једном месту наводите искренуто моје речи:

Ви велите у Вашем одговору о мени од речи до речи: — „Дакле требао је да каже: Има ли личног уверења и непобитних доказа, да сам и писма о којима је реч, писао ја, а не само адресе, јер без сумње, г. Томић знаде, да се у један већ адресован куверат може метнути и туђе ненадлежно писмо, на пример писмо, које је написао сам Пера Новаковић или Саво Ивановић или ко други.“

Ја сам пак у 101. броју „Заставе“ ове године, рекао дословце ово: „Имам непобитне доказе и имам веома угледне сведоке у чији се исказ мора веровати, да су адресе на свима тим писмима писане руком Боже Маршићанина, управника вароши Београда и да су нека писма писана његовом руком.“

Дакле не стоји, да сам ја имао уверења и доказе само о кувертима. Отворено сам рекао, да има и писама, која су писана Вашом руком и писама, која су писана писаћом машином, и једно, које је писано младићском руком, а за које Пера Новаковић вели, да га је преписао син г. Боже Маршићанина Што нисам знао, нисам ни тврдио, нити сам се заложио за то.

Извртањем мојих речи, не може се искренути истина, напротив долазимо све ближе истини.

Г. Маршићанин пребацује ми и то, да сам на „прљавом врелу“ гасио жеђ за истином. А ја констатујем, да сам ишао у Фијуму да читам његова писма и да се из њих уверим, а о томе сам и писао. И још сам изрично навео, да тумачења Пере Новаковића о тим писмима нећу да износим и нисам их износио.

Г. Божа Маршићанин тражи: „Ако ма код кога постоји ма какво писмо, у коме је тражио од Скочића нешто „да бар изгледа као истина“, нека се то аутографише и штампа, па да остане на њему до века жиг, да је лажов.“

Но на другом месту свог одговора вели г. Маршићанин, да сам требао бар у изводу саопштити из поменутих писама оне изразе, из којих сам стекао уверење, који на мене направише ружан утисак, „јер једино из оног израза „да бар изгледа као истина“ нико и никако не може да се види, да су и у каквој су опасности због тога могли бити слобода и живот г. г. Љубе Живковића и осталих и то баш њихове слободе, а не кога другог.“

Нека допусти г. Маршићанин, али кад се тражи „онака истина, која треба да изгледа као истина“ и то се тражи од Боже Скочића, који иште за то 30.000 динара, онда ту могу да дођу у опасност слобода и живот невиних људи. А ја где сам говорио о садржају писама, нисам написао да се из те садржине види, да је у опасност слобода и живот Петра или Павла, него само то, да се „спремао атентат не противу живота краља Александра, него противу слободе и живота невиних људи“.

Остављам мирне душе нека сваки пресуди ко се од нас двоје трудио да буде истинит и скроз објективан.

Но да пређем на оно што је главно у одговору г. Боже Маршићанина. А то је оно што се односи на Божу Скочића.

Г. Маршићанин тврди, да је Скочић отишао из Београда, јер је био неколико пути полицијски осуђиван. (Међутим цео Београд зна, да је Божа Скочић одande протеран.) Па додаје ово: „Некако убрзо по његовом (Скочићевом) одласку у Земун, ја сам преко извесног лица из Београда добио од њега поруку, како би имао да ми саопшти важне ствари, и како треба да пређем у Земун да се састанем с њим.“ — И г. Маршићанин је отишао у Земун, јер вели: „Дужност ми је налагала, да сљедујем позиву. Скочић је доиста био сумњив човек, али обично од сумњивих особа и може да се сазна штогод што полиција треба да зна.“

Хвала г. Маршићанину и на овом признању. Благо полицији, која се упушта са сумњивим људима, да од њих дознаје истину за новац. Кад то ради, она тим безусловно тражи да дође не до истине, но до — Крезовића. Мислим, да ће ово уверење делити цео поштен свет. Зар је један Божа Скочић, човек необразован, скроз неугледан, безначајан, могао да има докумената и доказа о каквој завери? Зар је г. Маршићанин и једног часа могао у то веровати?!

Но шта бива после састанка Боже Скочића са г. Маршићанином у Земуну? Бо-

жа Скочић тражи 30.000 динара и то још унапред, и г. Маршићанин вели: „Ја сам се вратио у Београд и прекинуо сваке преговоре с њим, уверен, да он иде на то, да преваром дође до какве суме новаца.“ За тим Скочића протерују из Земуна. И г. Маршићанин тврди, да он „није протеран по захтеву београдске полиције, него је он протеран по жељи некога, који се Скочића бојао и ко је хтео, да његова радња у овом погледу буде скривена.“ Интересантно је, да не кажемо сумњиво: Зашто се брани г. Маршићанин, да он није дао протерати Скочића из Земуна? Протерали су га завереници из Србије, шта?! Г. Божа Маршићанин зар верује, да у то ико може веровати, ко познаје прилике у Земуну?! Божа Скочић протеран је из Београда и Земуна, да дође у очајан положај, како би лакше био готов на све. Исто тако је рађено с Петром Новаковићем. Одмамљен је из Црне Горе, па није пуштен у Србију, да постане „погодна сумњива личност“, какве требају полицији.

Но и ако је г. Маршићанин исписао, да је прекинуо преговоре са Скочићем, „уверен, да он иде преваром за тим, да дође до извесне суме новаца“, ми га опет за мало видимо, да стоји у вези са Скочићем. Износи Скочићево писмо у коме Скочић говори о неком „драгоценом еспапу“ и нуди да изда: „једно писмо једне личности, која тражи одговор на писмо оног из Одесе.“

Хвала г. Маришћанину и на овом. Те шифре и те тајанствености не разуме нико до он, но то доказује да су он и Божа Скочић били у тешњим везама, но што то напред представља.

Сад прелази г. Божа Маршићанин на Перу Новаковића. Познао се с њиме у Фијуми. Те се решио да преко њега сазна: да ли Скочић доиста знаде што од онога, што му је понудио. Г. Маршићанин вели, да се после ових Скочићевих писама обратио на Перу Новаковића. Но, г. Божа Маршићанин је и опет и нехотице био мој класичан сведок. Навео, је да је прво Скочићево писмо из Скрадина Далмације од 3. новембра а друго од 13. новембра 1902. г. Боље да није. Јер одмах зи тим износи писмо Пере Новаковића писано из Скрадина 7. новембра. Он каже: „Из његовог (Скочићевог) чешћег помињања Љубе Живковића, Стојана Рибарца, Воје Вељковића, врло се јасно види да и они некоме од ових комплота припадају. (Господе, колико је тих комплота? Пр. писца.) Ово не могу још као сигурно потврдити.“

Дакле одговор Новаковићев је ранијег датума, но оно писмо Скочићево? Како то да се разуме, ако се хоће да се безусловно верује у истинитост тих навода?!

Но то и не стоји. Г. Маршићанин је ступио у везу са Пером Новаковићем много раније и то, кад је купио нека писма од њега, а о којима врло мудро ћути. Да ово стоји и да стоји и много друго, уверио би се сваки, да је г. Божа Маршићанин хтео да штампа и оно, што је он писао Пери Новаковићу. Ал он то није учинио. Његови „документарни докази“ били би онда тачни и исправни, да је штампао целу ону жалосну кореспоненцију, те и своја писма. Али он штампа само ситне изводе (зна већ зашто) а ако Ј. Томић не верује, позива га, да му покаже „та места“ у писмима. Тим г. Маршићанин најбоље побија важност тих „извода“ и доказује, да крије праву истину.

Ал он вели: „Каква сам упутства дао Новаковићу за извршење овог посла нећу да наводим, јер ми г. Јаша Томић не би морао то веровати“.

Та о Јаши Томићу није толико реч. Јаша Томић зна, да тамо има: „Лажите како год знате“ и гледајте да дођете до циља сваким путем и начином“, али Ј. Томић није добио она писма, јер му их нису дали. Овде се тиче истине, те њу треба на среду. А истина остаје истина, па веровао у њу Јаша Томић или неверовао.

Но и за јавно мњење сасвим је доста оно, што је изнео г. Маршићанин у својој одбрани. Кад му већ нису дали писма ја се држим мог данашњег најбољег сведока, г. Боже Маршићанина. Он пише у свом одговору и ово:

Истог дана (7. новембра 1902. године), добио сам и од Скочића писмо из Скрадина. Он каже:

Овде је код мене већ трипут био трговац из Фијуме (овде мисли за Новаковића). Исти ми је поднео писмо са грбом, са Ц..... Ако није лажно, врло је важно...“

Да, да, та писма, са грбом са Ц.....! Повереник г. Боже Маршићанина, Пера Новаковић, има све могуће у рукама. И он треба да испипа тек Скочића.

Скочић и Пера Новаковић требали су да скувају нешто врло жалосно, но разбили су се. А тако их је лепо био саставио г. Божа Маршићанин.

Обоје су сумњиви, а „од сумњивих људи и може да сазна полиција што треба.“ Јелте?! И ја сам тврдо уверен, да би се сазнало нешто што „бар изгледа као истина,“ и било би ту можда и оригиналних докумената са грбовима, само да није г. Божа Маршићани био одвише штедљив . . . У овом уверењу утврдио ме је најбоље и опет данашњи мој главни сведок сам г. Маршићанин.

Но документарни докази г. Маршићанина биће онда јасни по свакога, ако штампа и своја писма. Шта га је стало ако Јаша Томић не би веровао. Та он и тако мисли о Јаши Томићу, да је Јаша Томић у партијској страсти кадар све учинити. Овде се тиче јавног мњења, које тражи истину и има права да дође до истине.

Напослетку још ово. Почео сам да отштампавам све, што се односи на ово питање, па и одговор г. Боже Маршићанина, али држим да је право, да он бар овај мој данашњи одговор, кога ћу послати београдским новинама, не забрани за Србију. Тако ћемо најпре доћи до светлости.

У осталом све ми се чини, да ћу још пустити да проговоре они моји сведоци, којима ће се морати веровати.

У Новом Саду, на Спасов дан 1893.

Јаша Томић.

Немири у Хрватској и Славонији.

Јавља се, да је наређено, да се ухапси жупник у Гробнику, Бабић.

У круговима посланика народне (?!) странке у Загребу говори се, да је Бан донео из Беча и Будимпеште „великих изненађења“.

Прекјуче је у Загребу правник Леванић из Каменице предат из полицајног затвора државном одветништву; а исти дан ухапшен је слушач филозовије Јосиф Бабић, на кога власти сумњају, да је оне прокламације лепио по Загребу.

Загребачки затвори већ су препуни ухапшеника, чега ради су власти тражиле расположиве војничке зграде, и сада их тамо трпају. Буд су ухапшеници у затворима тако стиснути, да хоће, скоро, да се погуше, туд им је и храна врло мршава и лоша, тако, да су се неки већ и поболели.

Прекјуче у вече држали су у Бечу југо словенски посланици и хрватски из далматинског сабора конференцију, у којој су већали о држању свом после недозвољене аудијенције. Конференцији тој присуствовао је и др. Шиме Мазура из Загреба, који је путовао за славенски новинарски конгрес у Пилзањ, те је реферисао о стању и о догађајима у Хрватској и Славонији. Предлагало се прво, да се изради једна споменица и преда владару, али се то одбило, и закључено је обратити се једним манифестом (прогласом) свима културним народима, да се тиме пред целим светом подигне глас против насиља, која се чине у Хрватској и Славонији. Закључак тај приљмен је једногласно, те ће се тај манифест одмах обнародовати.

Из извешћа, која су примили послани ци из Хрватске и Славоније излази, да се не може никако ни од кога сазнати, колико је рањених по загребачким болницама. Што со тиче пресуде преког суда, то се за сигурно потврђује, да је таких пресуда у крижевачком котару било, али да осуђеници нису били погубљени, услед многих молби за помиловање, управљених на краља из Далмације и Истре.

Младочешки клуб обећао је једном изасланству хрватских посланика, да ће у сабору подупирати њихову акцију.

Универзитетски ђаци приредили су прекјуче око 11 часова пре подне једну „мирну демонстрацију“ ради бруталних повреда универзитетских права и слободе, почињених од шефа полиције, познатог силеције и обесног кршитеља закона Михичића, и његових полицајних органа. До неких 300 ђака, Хрвата и Срба, ишло је мирно без икакве песме и усклика улицама до пред универзитет, праћени мноштвом публике, а за њима су ишли полицајци на коњима, који нису могли уредовати, јер није било никаквих изгреда.

У Миховљанима, у Загорју, дошло је до сукоба између сељака и жандармерије — званично се тврди, ради неког процеса, — те су жандари пуцали и једног сељака тешко ранили. И један жандар је тешко рањен.

Докле с једне стране јављају, да у Приморју није било последњих дана изгреда, дотле се опет с друге стране јавља, да је било у Гробнику и Сењу прекјуче у ноћи великих демонстрација, на што је много њих ухапшено.

По појединим местима у Приморју здерани су плакати, којима се објављује преки суд и писане су под бановим потписом на њима разне погрде на бана.

Загребачки судбени сто пресудио је јуче гимназисту петог разреда Јанка Томића ради „буњења“ на три месеца строгог затвора.

Универзитетски ђаци су закључили, да опет посећују предавања, јер им је реккор изјавио, да је академски сенат учинио све, да се универзитету и ђацима даде задовољење, због бруталног и изазивног понашања шефа полиције Михичића и његових полицајних органа.

Ђаци су отпослали депутацију подмаршалу Тосу, заступнику команданта кора, да га моле, да обустави свирање војене музике на Зрињском тргу, ради опште народне жалости услед последњих несретних догађаја. Тос је депутацију примио љубазно, те јој је изјавио, да он ту са своје стране не може ништа да учини, али да ће то јавити корпскоманданту, док се овај врати.

Од ухапшеника је дотерано у Огулин 180, међу њима само из Фужина 61, а из Пласа 31. Осим тога ухапшено је у Брилиру 14, а у Новима 9 особа.

* * *

Примили смо од нашег нарочитог извештача из Дубровника допис, који ниже доносимо, изостављајући из њега оне ствари, које смо већ пре у нашем листу донашали.

„Побуна у Хрватској изазвала је код Хрвата у Далмацији и Дубровнику велику сензацију. Демонстрира се у великим масама. Сплет је предњачио. Тамо све ври, кô у улишту. На 21. о. м. сав Дубровник у жалости, јер се тога дана давале задушнице погинулим. Фењери бјеху застрти црним велом, а упаљени. По прозорима висијаху црни ћилимови. Док се мољаху за покој погинулих на молбу Хрвата и Срби и Аутономаши затворише дућане. Исти дан у вечер хрватска омладина демонстрила је, пјевајући кроз град родољубне пјесме и клицајући Бану Куену „pereat“!

Општина дубровачка пострадалим удијелила је 2000 кр. Било је коротовање тродневно. У недјељу у позоришту био је митинг, на који бјеху позвани и Срби Дубровчани. Они одговорише писмено, што смо у прошлом броју донели.

Српска општина у Боки Которској и српска друштва на молбу сплеске општине заискаше жицом милост од Ћесара за осуђенике на смрт у Хрватској. Овим чином показаше Срби, да се умију наћи брату у невољи и да не мрзе брата Хрвата, кô

што бива обратно. То се зна, да и Срби неће у демонстрирање ударити, јер их искуство научило, по оној: „Кога једном змија уједе, тај се и гуштерице послије боји!“ Ми сажалијевамо палу нам браћу, ал' у исто вријеме мирно ствар пратимо, гледајући само, шта се око нас догађа, јер нијесмо ни орни, а ни вољни за друге кестење из ватре вадити! О томе врло лијело писаше „Застава“ и у два маха и „Нови Србобран“, те „Српски Глас“, што је задњи „Дубровник“ и донио, да се и овамошњи Срби упознаду са оним дивним и поучним чланцима.

У недељу се угледали Хрвати Дубровчани у оне у Сплету, који на параброду угарско хрватском „Загребу“ здераше мађарску поштарску заставу. Свјетина је викала Бану „pereat“ и тражила, да се скине мађарска застава са „Загреба“, кад се он приближио обали дубровачкој, застава се скинула, али се вели, због тога, што се вазда скида, кад се пошта искрца, а свјетина је мислила, да је на њен захтијев, па је весело клицала, пјевајући домородне пјесме. Из параброда нико се није искрцао за скоро цијелу уру, а жандармерија није могла свјетини одољети. Кад се свјетина разишла, услијед скинуте заставе пак онда је дошла компанија војника и заузела обалу, те голим бајунетама прокрчила пут путницима и роби.

Сви хрватски заступници одоше да траже аудијенце код Цесара у Беч, тражећи, да помилује осуђенике.

Овај задњи број „Crvene Hrvatske“ једини је, у којем се не денунцирају и не нападају Срби. „Србе, брате, у невољи брате!“ А доклен неће „Crvena“ грдити Србе? Сумњамо, за врло мало времена!

Videant consules! **Србињски.**

Нови Сад, 18. маја.

Српски ђаци на загребачком свеучилишту. После неких наших извештаја из Загреба, који су отварани, не добијамо оданде више никаквих извештаја. Упућени смо дакле једино на друге листове. У тим листовима читамо, да Срби ђаци на загребачком свеучилишту заједно са својим хрватским друговима не мисле да ограниче своје измирење и свој заједнички рад само на прилике, које владају на загребачком свеучилишту, него и на даљу политичку акцију. Онај први корак Срба ђака ми смо одобрили и разумели али свака даља заједничка политичка акција међу њима била би и одвише прерана и несигурна, па и штетна. Из свих догађаја, који се данас дешавају у Хрватској и Славонији јасно се виде туђи прсти, и браћа Хрвати би добро урадили, да не извлаче кестење за трећега, него да уде се самосталну политику, од које би било користи по Хрватску и Славонију и њене народе, а још би мање требали Срби — да преко другог служе трећему. У осталом ми се надамо, да наведене вести у другим листовима не одговарају истини.

Догађаји у Старој Србији и Македонији.

Турске власти и бугарска јерархија.

По цариградским извештајима у дому дибранског бугарског епископа власт је извела премета чину. Нађене су само две пушке. Међу Бугарашима, који су позатварани у вилајетима скопљанским, солунским и једренским, налазе се и врло многи бугарски попови. Становништо бугарско се тужи, да своје жртве мора да сахрањује без попова.

Стране силе у корист Бугара.

Заступници некојих страних сила упозорили су порту на по некоје опасности. Нарочито на незадовољство Бугара, што су многи од њих позатварани.

Арнаути и реформе.

Из Цариграда јављају, како су тамо стигле вести из Призрена, да је један део ђаковачких Арнаута примио реформе, а други део им се још одупире.

Политички преглед.

Угарска. Фрања Кошут изјавио је једном дописнику берлинског „Берзанског Курира“, да би се опозиција задовољила мађарским народним заставама и мађарским службеним језиком код угарских регимента. По његовом мишљењу може криза најдуже још 2 до 3 месеца трајати и мора се довршити падом владе.

Из угарског сабора. У седници од среде највише времена су узеле две интерпелације: Амврозије Немењија о чешкој акцији против угарског брашна и, Фрање Кечкеметија о разрешењу звања у сструци соли. Немењи је изнео, како је чешки државни пољопривредни савет државна установа, па је ипак издао онај познати проглас на чешки народ против угарског брашна. Ово се коси са XXX. зак. чл. од 1899. год. Пита угарску владу, да ли ће погледом на ову тешку повреду, скренути пажњу аустријске владе на то и порадити, да и у Аустрији поштују тај закон, као што се поштује код нас.

Кечкемети је питао министра финансија за што се тако гомилама укидају досадања звања солска и на основу како ве законске подлоге је створено кр. угарско државно солско генерално отправништво. Солска звања је закон установио а ово друго је створено ван закона, за чију љубав? и за што им је министар финансија дао зајам делом на девет месеци, а делом на годину дана без интереса. И сад тај зајам ужива само то једно деоничко друштво и солска је радња сасвим у његовим рукама, јер су солска звања упућена још пре две године, да сву ужрну ну со том друштву предају. А друштва, којима је спречена утакмица задовољена су са грдним свотама из државне благајне Тако једно друштво само је добило 230000 фор. а друго још и више. Међу тим се доказало да то ново једино друштво рђаво ради и већ је прве године држава имала штете десет милиона фор. И грађанству је од штете, јер је со поскупила са 80 новч. по метерценти, јер ко купује испод 12 килограма, тај плаћа повишену цену. Пита министра, да ли је опуномоћио друштво да дигне цену соли?

За тим је Никола Габањи говорио против „ex lex“а.

У седници од четвртка говорио је Важоњи у ствари „ex lex“ а. Рекао је да устав не познаје ни већину ни мањину. О већини као институцији говори се за то, што од 1867. год. увек једна иста већина управља, која не врши своју већ туђу вољу. Приликује оном стародревном крчагу, коме се и старо дно, и грло, и ребро, све изломило, а ново сачинило, па ипак је остао старудија. Вођу већине увек именује круна, и тако је слободоумна странка постала „владајућа“ странка. Слободоумна странка подржављена је за краљевску странку а од краља наименовани вођа даје јој карактер. Где је ту воља већине, где њено независно мишљење? Рад сабора је илузоран, јер само уводи краљевске препозиције са неким малим изменама. Биће увек народног отпора, као што је опструкција, до год између народа и законодавства не дође до сугласности. У осталом опструкције нису никад штетиле државу, већ су јој само користиле. Уступање опозиције не би било убитачно по већину већ само по мањину. Веси је побијао наводе Важоњијеве.

Конференција самостални радикала. Пишу нам из Београда: Према одлуци радикалне конференције држане 1. маја т г. у Београду, на којој су били претстав ници из целе земље изабрана су за руковођење послова ова господа из Београда: Будимир Раденковић трговац, Јаша М Продановић професор у оставци, Јован Жујовић академик, професор Велике Школе и народни сенатор, Љубомир Давидовић професор и народни посланик, Љубомир Живковић одвокат и народни посланик, Љубомир Стојановић академик, пенз. професор Велике Школе и народни посланик, Др. Милан Марковић бивши чиновник министарства финансија, Михаило Банковић трговац, Михаило Полићевић адвокат, Никола П. Николић адвокат и народни посланик, Радомир Путник, пуковник у пензији.

ДОПИСИ.

Вршац, 15. маја. *Срби Вршчани о повећању броја регрута и опструкцији.* У среду, 14. маја, била је овде муниципална седница, у којој је са немачке стране изнесен предлог, да се осуди опструкција и изрече поверење садашњој влади. Предлог је примљен са 45 против 13 гласова. У име Срба представника говорио је против предлога др. Славко Милетић. Нагласио је, да његови једномишљеници, који стоје на становишту пасивитета, не могу узимати удела у ситним ванпарламентарним манифестацијама, јер оне и онако не могу санирати болесне појаве, којих је данас препун парламентарни живот у нашој домовини. Неправедно заокружење изборних срезова, као и сам начин бирања и многе друге насилне мере владајућег система, које се у овој прилици не дају све набројати, донеле су собом, да Срби данас немају својих заступника на угарском сабору. За неутешне појаве, које су дакле без њихова суделовања настале у угарском парламенту, Срби бирачи нису позвани да траже лека. Но и у нормалним приликама Срби не би могли да гласају за предлог. Повећање војног контингента из два разлога осуђују. Прво за то, што наш економно изнурени народ једва подноси и досадашње прекомерне жртве, а друго и из тога разлога, што ми осуђујемо експанзивни освајачки правац наше спољашње политике, који се крије иза тога повећања. Но за то ипак немамо ничег заједничког ни са данашњом опструкцијоном струјом, којој није толико стало до тога да поштеди народ од већих жртава, колико до познатих захтева, које везује за то питање. Тек када наступе у домовини здравији одношаји и када се изменом данашњег владајућег система и неправедног изборног реда и нами пружи прилика, да као равноправни грађани ове домовине будемо и у парламенту према свом броју заступљени, почећемо и опет активно учествовати у парламентарном животу наше домовине. — После ове изјаве, уздржали се од гласа сви присутни Срби, осим двојице владиних људи.

Вести из места и са стране.

Слике за саборну цркву новосадску.

Црквени одбор новосадске српске црквене општине, на предлог пододбора за преоправку саборне цркве, одлучио је у својој седници од прошле среде, да се израда слика на иконостасу св. саборне цркве повери познатом српском и светском сликару-уметнику, г. Павлу Јовановићу. Г. Јовановић је био у прошли уторник у Н. Саду и лично се у томе споразумео с члановима пододбора. А израдиће 4 престоне иконе, шест икона великих празника; Благовести, Тајну вечеру, четири еванђелиста, апостоле Петра и Павла, св. Тројицу, распеће, трон мајке божије, св. Саву, Стевана Дечанског, Првовенчаног цара Лазара. Слике ваља да буду готове и уметнуте свака на своје место до Благовести године 1905. Награда за израду је 36,000 круна. Одлука одборска и уговор са сликама биће поднесени на одобрење ванредној скупштини, која ће бити 8. (21.) јунија о. г. у 11 сах. пре подне, када ће се извршити и избори учитеља и учитељице за Ченеј и М. Јарак.

Краљ Александар и његова мати.

Јављају из Београда једном иностраном листу, и то из „добро обавештених кругова“, да су од пре неколико дана опет успостављени односи између краља Александра и његове матере, који су били прекинути од времена његове женидбе. Краљ Александар молио је, наиме, матер своју за опроштење. Писмо свога сина добила је краљица Наталија у Ници, где је била у гостима код породице пуковника Константиновића. Краљица му је одмах одговорила, и саветовала му да се растави од краљице Драге, ако се ова не би хтела драговољно да повуче у манастир (!) и још му саветовала, да се ожени књагињом, која би могла дати наследника династији Обреновића. Нека се измири са српским народом, и нека му врати његова права и слободе, које му је по савету назадњака одузео. Ако краљ Александар тај савет послуша, онда би се она, краљица Наталија, вратила у Београд.

Двобој.

Како будимпештански листови јављају у среду је био двобој између посланика Барте и Вишонтаја.

Сведоци Бартини били су Комјати и Тот, а Вишонтајени Неши и Ловаси. Одмах при првом судару добио је Вишонтаји оштар ударац ниже левог плећа, а Барта туп ударац по левом образу и ударац по рамену. После тога је двобој био свршен. Противници се нису измирили.

Разјурена дружина.

Пишу нам из Старог Бечеја: Пре три недеље суспендује црквени одбор перовођу ове општине, г. Ст. Перића, због непослушности, лењости, неразумевања и самоваље. То је учињено једногласно. У истој седници било је 17 одборника и обадва тутора, а после је сазвата црквена скупштина једногласно узела на знање поступак црквеног одбора у погледу суспедовања бившег перовође.

Сад је настала у дружини велика збуњеност, што им се види из очију, јер им се измакло да растерају ову „паорску“ и радикалну скупштину, што су радили и ногама и рукама, а брчно перо био им је у том послу перовођа.

Здраво се уздају у бачки епархијски административни одбор, да ће им наићи на лепак, и хвале се, да су сигурни својим послом. — И то би волели видети, кад би неко могао натерати општину да држи неуредна и ренитентна перовођу.

Укоп војводе Пека Павловића.

Читамо у „Гласу Црногорца“: „У понедељник 5. о. м. предани су на цетињском гробљу земни остатци војводе Пека Павловића. Још зором тога дана из свих околних села и племена стао је долазити народ у густим гомилама. Много рођака и саплеменика покојникових дошло је не само из Озринића, него и из Никшића. — Сво цетињско грађанство, све школе са својим наставницима на челу, многобројно свештенство у одеждама око три сата по подне кренуло је из стана покојникова к Влашкој цркви, где се одржало опело. На челу овог великог спровода, а за мртвачким сандуком ишао је Његово Краљевско Височанство књаз наследник, а за њиме сви наши министри, великодостојници и непрегледне гомиле народа. Густи шпалири стојеће војске под командом официра и са пушкама у руци са обе стране отпратили су покојника до вјечне куће. Ово велико опште саучешће од владалачких дворова до сиромашних колиба — показује, да Црногорац уме ценити своје заслужне људе. Право је, да се међу таким народом и рађају великани!“ — Уједно је „Глас Црногорца“ донео чланак у коме ставља Пека Павловића у ред највећих јунака црногорских.

О боравку Паје Јовановића у Америци.

Читамо у „Српском Родољубу“, који излази у Њујорку: „Кад је познати српски сликар Паја Јовановић, боравио у Њујорку, осим разних слика, које су му наручили американски богаташи, извршио је и слике професора Пупина и његове ћерке“.

Позоришна дружина Ђорђа Протића.

Пишу нам из Руме: „У нашој средини налази се већ две недеље врла дружина Ђоке Протића, која је својом красном глумом и одабраним репортоаром стекла опће признање. — Морамо признати, да смо долазак овога друштва очекивали с неповерењем, којим се обично предусретају путујуће дружине. Но тим смо се пријатније изненадили, кад смо видели природност у игри и топлину у приказу ове младе дружине, којом је задобила опће симпатије у свима слојевима румског грађанства. — Штета би било, да друштво Ђоке Протића не нађе у српској публици свугде као овде у Руми лепа одзива, јер оно то заслужује, пошто обилује снагама као г. Вучичевић и гђа Протићка, који се могу упоредити са добрим нашим уметницима, а уз које лепо пристају гђа Вучичевић, г. Протић и г. С. Јовановић.

Нова српска земљорадничка задруга.

У Жабљу је основана прва српска земљорадничка задруга (удружење са неограниченом одговорношћу). Председник Жарко Злоколица, заменик председника Јован Стојшин, пословођа Каменко Чура. Остали чланови унраве: Глиша Злоколица, Милан Стојшин и Шандор Грбић.

Парастос Ливију Радивојевићу.

Пишу нам из Старог Футога: „У прошлу недељу чланови овдашње земљорадничке задруге одржаше парастос Ливију Радивојевићу. После заамвоне молитве наш свештеник г. Гавра Шијачки говорио нам је о значају земљорадничких задруга код нас Срба, како за културни напредак, тако и за развитак морала, слоге и народне нам свести. Позвао нас је и чланове и нечланове задруге, да се помолимо Богу за душу покојниковy, који је имао огромних заслуга при оснивању земљорадничких задруга. Слава Ливију Радивојевићу!“

Ухапшени агенти.

У Будимпешти ухапсила је полиција агента за исељавање у Америку, Мојсију Штајнлауфа, и два његова подагента. Штајнлауф је наместио у горњој Угарској читаву војску агената, који су отправили мноштво исељеника у Америку. Пошто су и имена тих агената позната, наређено је да се и они похапсе.

Затворене три школе.

Задарски „Српски Глас“ јавља, да су у Далмацији затворене три српске школе, јер немају учитеља. Ово је жалосна појава и тога су ради за велику осуду они, који имају да се старају о одржању и умножавању српских школа, тако потребних Србима далматинских.

За словеначки универзитет.

У Прагу је пре неколико дана одржана скупштина словенских ђака, на којој је примљена резолуција, у којој се најодлучније тражи, да се установи у Љубљани словеначки универзитет. После скупштине демонстровали су ђаци пред чешким народним позориштем.

Исправак.

У 106. броју „Заставе“ у чланку: „Манастирско питање“ (V.) стоји: „а јеромонах Милутин Тонић, преселио се у манастир Јазак“, а треба: Милутин Панић преселио се у манастир Фенек.

У 107. броју истога листа у истом чланку (VI.) у другом стулцу стоји: „Извештај Јована Станковића од 1878. године“, а треба: „извештај Дана Станковића од 1898. године“, стоји: „ништа није обезбеђено од понора“, а треба: „ништа није обезбеђено од пожара“... стоји: „сама обвезница“, а треба: „има обвезница“, стоји: „била је скинута калуђерска управа у Пакри“, а треба: „била је скинута калуђерска управа у Лепавини, и постављена мирска“. Па онда: „као што се види, саборски одбор је такођер од постанка свога (год. 1864.)“, а треба: „као што се види, саборски одбор је такођер од постанка свога (год. 1875.)“, и напослетку: „И тако тај позитиван закон није остао мртво слово, него је 70 година примењиван и практвкован“, а треба: „И тако тај позитиван закон није остао мртво слово, него је 28 година примењиван и практикован“, што се овим исправља.

Брзојави „Застави.“

Стигли 16. маја.

Избор у Великом Важоњу.

Будимпешта. У великом важоњском срезу изабран је за заступника на државном сабору Фрања Овари, ван странака.

Из угарског сабора.

Будимпешта. Пријављено четир ситних интерпелација О екс-лексу први говори посланик Карл Етвеш.

Демонстрације у Хрватској.

Велика Кањижа. У Самобору јуришали су сељаци на ловачки дворац грофа Ердедија, разорили су све покућство и ванадалски поступали.

Изгреди турских војника.

Београд. Потврђује се вест да су башибозуци разолили потпуно село Смрдеж. Из вилајета битољског јављају о безбројним изгредима и насиљу турске војске.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. Ј. М. у Б. Ону ствар о састанку матураната нисмо примили.

Г. Д. У. у К. Молим Вас стрпите се. Има толико дописа који чекају. Мораћемо да дамо макар додатак. Само што су додатци највећи непријатељи нашег листа.

Г. С. В. у В. Небојте се ви за наш народ. Неће он као гуска у маглу.

Трговина.

НОВИ САД, 14. маја 1903 године Пшеница прве каквоће нова 7 фор. 20—30 н. Пшеница средња 7 ф 10—— н. Пшеница лакша роба 7 ф. 80—90 н. Напо лица — ф. н. Јечам 6 ——— ф. Зоб 5·60—80 ф —— н. Кукуруз у зрну 6 ф. 10—20 — н. у зрну нови — ф. ——— у клипу — ф. ——— н.

Маст 74 фор. Сланина сува 74 фор. дебела пушена 74 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	44—45 нов.		живе
„ средњи . .	42—43 нов.		мере
„ лаки . . .	38—40 нов		

Све од 1 килограма.

Теоци .	30—32 нов.	по клгр.
Јагањци	6—14	по пару фор.
Овци .	———	по пару фор.

*

Стање воде под Новим Садом.

13. маја било је	2·83 мет.
14. маја било је	2·79 мет.

Званичне белешке будимпештанске берзе.

15. (28.) маја 1903.

Поред живље понуде и живље проће цена је скочила. — — У промету је било 50.000 метарских центи.

Пшеница банатска, продано —— каквоћа по хект. од 76 до 82 цене од 50 килограма — кр. — пот. до — к. — пот. потиска, продано 5900 м. каквоћа по хектол. тру од 78 до 82 цена од 50 килограма од 8 кр. 10 потура до 8 кр. 27½ п. пештанска, продано 1850 м. каквоћа по хект. од 95 до 80 цена од 50 килограма од 8 кр. 05 п. до 8 кр. 15 п.; бачка, продано 100 м. м. какв. по хкл. од 76 до 78, цена од 50 кр. од кр. 8 п. до 10 кр. — п. — Све на три месеца.

Раж, 500 продано м. м. цена од 50 кгр. од 6 кр 70 п. до — кр. — п.

Јечам, продано — м. од кгр. од — кр. — п. до — кр. —

Зоб, продано — м; м. цена од 50 кгр. од — кр. — п до — кр. — п.

Шљиве, босанске 50 кгр. од 13 кр. — п. до 16 кр. 50 п.; славонски пекмез 50 кгр. 17 кр. 50 п. до 18 кр. — п. српски пекмез 15 кр. 50 п. до 16 кр. — п.

Кукуруз продано 2550 цена од 50 кгр. од 6 кр. 40 п. 6 кр. 45 п.

Репица, цена од 50 кгр. од 10 кр. 70 пот. до 11 кр. 10 пот.

Проја, од 5 кр. 75 п. до 6 кр. — п.

Маст, 50 кгр. 69 кр. — п. до 69 кр. 50 п.

Сланина, 50 кгр. 57 кр. — п. до 57 к. 50 п.; сушена 60 кр. — пот. до 60 кр. 50 п.

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи.

Дукати	11 кр. 31 п
Наполеондори (20 франака)	19 кр. 07 п.
Угарска златна рента (од 100 круна) . .	120 кр. 90 п.
Угарска крунска рента	99 кр. 25 п.
Аустријска златна рента	120 кр. 90 п.
Немачке државне марке (од 100 мар.) .	117 кр. 17 п
10 фунти стер. (мењачки курс у Лондону)	239 кр. 70 п

Терминска продаја (шлусови).

Жито за мај 1903.	7·55	7·56
Раж за октобар 1903.	6·61	—6·62
Зоб за октобар 1903.	5·51	—5·52
Кукуруз за јули 1903.	6·40	6·41

Књижевни прикази.

Бранич, повремени лист за правне и државне науке. Власник: Удружење јавних правозаступника у Србији. Уређивачки одбор: Љ. П. Живковић, М. Миловановић, П. Туцаковић и К. Протић. Уредник Д. С. Петковић. Год. IX. — Мај. — Број 1. Београд 1903.

У КАМЕНИЦИ (Срем) у непосредној близини Дунава лежећа гостионица

„Рипарија“

издаје се од 15. јула п. р. о. г. под рачун.

Услови могу се дознати у свако доба код потписаног. Нужна је кауција од 800 К.

У **Каменици,** 14. (27.) маја 1903.

Јозеф Кајзер
власник.

366 1—2

КУЋА

у алмашком крају у Вуковићевој улици, новосазидана из тврдог материјала, састојећа се из више станова за издавање, продаје се из слободне руке. За ближе услове ваља упитати куће газдарицу

Милу Живановић,
У НОВОМЕ САДУ.

1—1 367

Жељезничка рештаурација на продају!!! 364 2—3

Кућа са пет видних соба, кухињом пространом, „шпајзом“, подрумом, шупом, затвореним ходником, у којој је **трајно право жељезничке рештаурације,** живахно сретство, погранично место са Србијом, а сад највећа сезона раду, продаје се из слободне руке ради другог предузећа. Упуте даје администрација „Заставе“.

Старија историја горње Арбаније.*)

I.

Ко су Арбанаси?

Питање је ово више пута било на дневном реду, и на разне је начине на њега одговорено. По најпоузданије ће бити „Арбанашке штудије“ по Хану. Но осим њих изнећу и назоре других писаца, како они изводе порекло Арбанаса.

По мом мишљењу су Арбанаси потомци прастановника Албаније и Грчке, а то су Пеласгери. Кроз сеобу Јелина били су они делом потиснути и делом подјармљени, те су у старо доба играли врло жалосну улогу. У Грчкој били су они робови (хелоти) Јелина, но задржали су свој језик и дан данас, за то се арбанашки језик у Грчкој, као и по острвима њеним, много говори (али скоро само по селима).

Арбанашки се народ одликује, што је умео да сачува своју народност у сред Јелинске културе. У томе се може присподобити Јеврејима, који и ако пређе потиштени и по целом свету раштркани, под још тежим околностима су своје обележје сачували. Истина, да и Јелини нису никад себи труда дали, да те прастановнике арбанашке у Грке претопе. На против, хелоти, метоки и већи део подјармљених робова, који су се као преци данашњих Арбанаса сматрали, свагда су од грађана грчких раздвојени били.

Хелоти, метоки и остали робови задржали су свој језик међу собом, ал су и грчки говорили, а тако је у многом и данас. У целој краљевини и по острвима налазе се људи, који грчки разумеју, па су и грчке добре патриоте, ма да међу собом арбанашки говоре. Али нигде није забележена и једна сеоба Арбанаса у Грчку, (о чему би историја то већ данас знала), те би било и непоњатно, откуд су се толики Арбанаси на острвима нашли, јер Хидра, Спецас и т. д. више су арбанашки нежели грчки. По том изгледа ван сваке сумње, да су се ти Арбанаси већ по тим острвима нашли пре, него што су се Јелини тамо доселили. А томе у прилог несумњив је доказ и то, да су Грци, као што је познато, тамо већ нашли Пеласгере.

Друго је тврђење, да се Илирци као праоци Арбанаса сматрају. Пре свега морамо као факт сматрати, да су у Илирији Словени (Срби и Хрвати) још у оно доба врло ретко насељену земљу од праседиоца у себе претопили. Дакле, Илирци су се у Словене претопили, а ови су се све даље и даље према југу раширивали, док се нису напослетку у Епиру са Арбанасима састали. Уверен сам да су у средњем веку у данашњој горњој Арбанији Срби, а не Арбанаси живили.

Француски калуђер Брокард јавља год. 1332. да су Латини у поседу имали само 6 градова, а у целој земљи пак Словени (Срби) господари били. Књажевска породица Балшићи, који су у Зети (Црној Гори) господарили, били су Срби, а границе су своје проширили и владали све до Авлоне и Арђрокастрона.

Кнезови Дукацини били су Срби, као и Херцог од Дриваста, по чем је Петар Спанос (ова последња реч грчка значи као придев, кусав човек) имао четири сина, који чисто српска имена носише: Алекса, Божидар, Урош и Мирко. Најбољи је доказ и тај, што из оног доба и данас места у горњој Арбанији, имају чисто српска имена и српска су села, а такова се налазе чак и преко Алвоне.

За доказ овом служе и факта, да је у оно доба било на Косовом Пољу језгро српске владавине, из ког су у доцнијим столећима велике сеобе Срба своја огњишта оставили и у Угарску се настанили, а Арбанасима уступили то земљиште. То доказује, да су на тим земљиштима јужно и југо-западно Срби становали.

У осталом и то се установљује, и то повеснички, да је Скендербег Србин био, (ово је и по белешкама професора Хопфа), који је господарио само средњом Арбанијом. Но помоћ је добијао од северно-арбанашких деспота, а за ове ранији и познији историци веле, да су Словени,

По појединим исказима мальзора види се, да су се Арбанаси тек после четрнајстог века доселили и Словене потиснули.

Што су се даље Срби к сјеверу примицали, Шкипетари су их све већма потискивали, отуд дакле и долази, да су ови своје тежиште у Арбанију пренели, и с тога се дакле „Албанези“ називају, ма да са праседиоцима покрајине „Албанон“ ни у каквој вези не стоје. Разуме се, да су Шкипетари, кад су ушли у Арбанију, Грчку и Епир напустили, а тиме се доказује, да ови у тим земљама нису тако многобројни били.

(Наставиће се.)

*) Из дела: Oberalbanien und seine Liga. Ethnographisch-politisch-historisch geschildert von Spiridon Gopčević.

Ово је дело истина угледало света још 1881. године. Но како до данас није на српски преведено и како се у њему врло занимљиво, а доста и изворно износи повесница Арнаута, држим да неће бити на одмет, да изнесем из њега повесницу Арнаута. Данас, кад су тако крвави заплети у Старој Србији и Маћедонији, кад поред бугарског комитета, устадоше и Арнаути, кад се пролива крв српске раје и пљачка његово добро у великом, и кад се свугде чује реч Арнаути, занимаће и шире слојеве нашег народа, да што више сазнају о пореклу и повесници Арнаута.

Прим. преводиоца.

Јавна захвала.

Поводом смрти мога доброг мужа

Јаше Вечеринца,

ц. и к. капетана у миру

примила сам са много страна изјаве саучешћа, на које најтоплије захваљујем.

Свима хвала на утеси и саучешћу! Ко ме се сетио у тузи, Бог се њих сетио!

Пакрац, 12. (25.) маја.

Софија Вечеринац
рођ. Малић.

365

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

У име своје и у име своје деце изјављујем благодарност свима, који ми приликом смрти мога мужа,

ПОП-ПЕРЕ НИКОЛИЋА,

професора и катихете,

изразише своје саучешће. Уједно благодарим пречасном свештенству, како из места тако и са стране; целом чиновништву и свој митровачкој интелигенцији, свима митровачким школама, које корпоративно са свима ђацима учествоваше приликом тужне свечаности, а нарочито благодарим српској црквеној општини и српском црквено-певачком друштву. Уједно благодарим управи краљевске реалне гимназије на положеним венцима, и њезином управитељу г. професору Ивану Живићу, на лепом, исцрпном и утешном говору; благодарим целој оној непрегледној маси света, која се без разлике вере и народности сакупила, да ода последњу пошту, Срби свом поп-Пери, а иноверци свом љубљеном сугрђанину.

Пречасно римокатоличко и грчко-католичко свештенство нека прими нарочиту благодарност, а тако исто и јеврејска вероисповедна црквена општина.

Свима поштованим трговцима и гостионичарима, који — и ако је био назарни дан (петак) — ипак своје радње затворише, у знак поштовања милог ми покојника. И оној школској дечици, без разлике вере и народности, која још увек излазе на гроб свом милом професору и цвеће саде, нека је овим изречена благодарност.

Највећу благодарност пак нека прими наш одлични пријатељ, градски физик г. Илија Бајић, који је не само као лекар, него и као пријатељ наш и пријатељ деце наше, био ми у свему и свачему на руци.

У Митровици 10 маја 1903.

Даница удова Николић.

ШТАМПАРИЈА

Ђорђа Ивковића

У НОВОМ САДУ

треба једног трговачког помоћника ма које струке био — исти да је добар продавац и вичан српском, мађарском и немачком језику.

Првенство имају они који су изучили књижарско-папирну струку.

Ступање одмах.

353 2—3

Дражбени оглас.

Овим се расписује дражба на мањак ради оправљања св. цркве у Врањеву (Aracs, Torontál megye) за други дан Духова, 26. маја (8. јуна) т. г. у 2 сата после подне.

Дражба ће се одржати у средишној месној српској школи.

Предрачуњено је:

1. Зидарски посао . . . . К 1779 —
2. Каменорезачки посао . . К 460·—
3. Позлатарски посао . . . К 7376·—
4. Дворезачки посао . . . К 100·—
5. Бојадисарски посао . . . К 120·—
6. Сликарски посао . . . . К 520·—
7. Мазалачки посао (малерски) К 1100·—
8. Лимарски посао . . . . К 470·—
9. Браварски посао . . . . К 500·—
10. Казанџијски посао (оправка торња, позлата итд.) . К 1540.—
11. За намештање громобрана К 623·—
12. Позлата малог крста . . К 50·—

Дражбовати могу само они, који докажу веродостојним исправама, да су стручњаци и опробане занатлије те врсте.

У име пишманлука полаже сваки лицитант 10%, што ће се подузетнику задржати као јамчевина.

Општина задржава себи право поверења према подузетнику.

Прорачун и услови могу се сваки дан видети код потписаног перовође.

Из седнице српске православне црквено школске скупштине држане у Врањеву, 17. априла 1903. год.

Мита Ст. Васић с. р. перовођа — **Тоша Пецарски** с. р. председник.

362 2—3

Дражбени оглас.

Српска православна црквена општина у Бегечу расписује овим дражбу на мањак ради градње парохијског дома.

Целокупна радња предрачуњена је на 8737 круна и 74 потуре.

Поједине радње предрачуњене су:

1. зидарски посао 5296·58 круна.
2. дунђерски посао 1850·56 круна.
3. тишљерски, шлосерски, стакларски, аншрајхерски и лимарски посао 1590·60 круна.

Дражбоваће се са устменим понудама на целокупни посао и на сваки посао појединце Примају се и писмене понуде.

Дражбователи су дужни положити 10 постотака вадијума од односне предрачуњене своте.

Општина задржава себи право поверења према подузимачу.

План, предрачун и услови могу се до дана дражбе видети код местног госп. пароха.

Дражба ће се одржати 21. маја (3. јуна) 1903. године у 10 сати пре подне у женској школи.

У Бегечу, 5. (18.) маја 1903. године.

Дафина Михајловић, перовођа. — **Милан Ранков**, председник.

344 3—3

Плава камена

на више може се добити код

РАДИВОЈА НИКОЛАЈЕВИЋА

У МИТРОВИЦИ

по 30 форината 100 килограма.

309 6—6

ГВОЖЂАРСКА И ШПЕЦЕРАЈСКА РАДЊА

А. ЈОВАНОВИЋА

У СРЕМСКИМ КАРЛОВЦИМА

ПОТРЕБУЈЕ

МЛАЂЕГ ПОМОЋНИКА

доброг деталисту, који се разуме у обе струке.

Ступити може одма.

363 2—3

Хотел Колбек „КОД ЛИПЕ“ („ZUR LINDE“)

WIEN, 10. Bez., Lazenburgerstasse 19.

близу јужне и државне железничке станице. Станица електричне државне железничке станице у свима правцима

ФИНО ГРАЂАНСКА, НОВОУРЕЂЕНА КУЋА.

Електрично осветлење, купатила, умерене цене. За сервиз и осветлење не рачуна се ништа.

ФРАЊА КОЛБЕК
Хотелијер.

345 2—13

Највећи добитак је у случају 600000 марака | Објава среће | За добитке јамчи држава.

Прво вучење 18. јуна.

ПОЗИВ НА УДЕЛОВАЊЕ

у изгледу на згодитке, велике лутрије за коју држава Хамбург јамчи, у којој се мора за извесно

11 милиона 306.390 марака добити.

Главни добитци ове корисне новчане велике лутрије сљедећи су: као **највећи згодитак је у срећном случају 600000 марака**

1 премија од	300,000 М.	1 згодитак од	40,000 М.
1 „ „	200,000 „	4 „ „	30,000 „
1 „ „	60,000 „	5 „ „	20,000 „
1 „ „	50,000 „	2 „ „	15,000 „
2 „ „	40,000 „	16 „ „	10,000 „
1 „ „	35,000 „	55 „ „	5,000 „
1 „ „	30,000 „	103 „ „	3,000 „
1 згодит. „	100,000 „	155 „ „	2,000 „
1 „ „	80,000 „	616 „ „	1,000 „
1 „ „	60,000 „	14 „ „	500 „
1 „ „	50,000 „		

1022 згодитка по 400 марака.

Ова лутрија, која је подељена у 7-класа има свега 115,000 срећака са 55,755 згодитака и 8 премија, те тако скоро свака друга срећка мора за извесно добити.

Пажње је вредна та околност код ове лутрије, да се премије, код сваке класе могу добити, а не само код последње, као што је то досад било.

Највећи згодитак је у случају среће у I класи 50,000 марака; II. класи 55.000 марака; III класи 60,000 марака; IV. класи 70,000 марака; V. класи 80 000 марака; VI. класи 90,000 марака у VII класи 600,000 марака.

За прву класу вучење је званично установљено

ЗА 18. ЈУНИ 1903.

Цене срећкама, у I. класи, којима је вучење званично одређено, коштају: Цела срећка 7 марака; пола срећке 3·50 мар.; четврт срећке 1·75 марка.

За даље класе, цена срећака, као и са државним грбом снабдевене извлачне планове, шаљу се на захтев бадава и плаћеном поштарином.

Свакој мојој муштерији после извлачења шаљем званичне листе о извученим срећкама.

Исплаћујем и разашиљем добивене своте тачно и под чувањем тајне.

За поручбине молим одма

а најдаље до 18 јуна п. р. о. г.

по поштанској упутници новце послати са поверењем

на банкарску кућу

САМУИЛА ХЕКШЕРА стар

380 7—10 у Хамбургу.

ЛОЗОВЕ

Jo-szív, угарске, аустријске и талијанске Црвеног Крста, Домбау-Базилика, 2% српски лутријски зајам

купује кулантно

БАНКАРСКА И МЕЊАЧКА РАДЊА

Мирослава Спаића,

Митровица (Сремска).

302 4—6

За женске неопходно потребно | **ЖЕНСКА ЛЕПОТА** | Чудновато брзо дејство.

може се постићи, усавршити и одржати употребом изврснога хемијски чистог, а без живе и олова, **са свим нешкодљивог** и без масти

ФЕЛДЕШОВ

МАРГИТ-КРЕМА

ЗАКОНОМ ЗАШТИЋЕНО!

Ова светско призната помада за лице за неколико дана уклања **пеге, флеке, бубуљице, митесере** и друге **болести на кожи.** Глача боре и уклања богиње, даје лицу белу, глатку и нежну боју.

ЦЕНЕ: Мала тегла 1 кр., велика тегла 2 кр. **Маргит-пудер** 1 кр. 20 п. **Маргит-сапун** 70 п. **Маргит-паста за зубе** 1 кр. **Маргит-вода за лице** 1 круна.

Поштом уз поузеће или уз претходну пошиљку новаца разашиље произвођач

K. von FÖLDES, Apotheker, ARAD.

Добија се у свакој апотеци, дрогерији и парфимерији.

Главни депо: у Новом Саду,

у апотекама:

Гавре Плавшића,

175 и 5 - 10

Јована Вујића.

Потварачи се судски казне. | Најбоље средство *за* лепоту.

ВАЖНО ЗА ВИНОГРАДАРЕ!

ПРЕПОРУЧУЈЕМО

ГУМЕ ЗА КАЛАМЉЕЊЕ,

плавог камена,

РАФИЈЕ И ЈУТА КАНАПА,

СУМПОРА

све у најбољој каквоћи у великом избору, **а по најнижим ценама.**

СТОЈАНОВИЋ и РАДОВАНОВИЋ

У НОВОМЕ САДУ. 324 3—3

Требамо два шегрта.

НАЈБОЉЕ и НАЈЕФТИНИЈЕ

БОЈЕ, ЛАКОВА, ПЕМЗЛЕ И БРОНЗА

може се добити у новоотвореној радњи

БОЈА, ЛАКОВА, ПЕМЗЛЕ, БРОНЗА И Т. Д. КОД

Д. КОДА

У НОВОМ САДУ

КОМИСИОНА РАДЊА 262 7 52

БЕК, КОЛЕРА И ДРУГА

У БЕЧУ, БЕРЛИНУ И ЛОНДОНУ.

Заштитна марка

ФРАНЦОВА РАКИЈА

апотекара ВЕРТЕША

има при употреби најбољега дејства Због своје **безусловне чистоте** је пре свега згодна и за **унутарњу и спољашњу** употребу, а нарочито за тако омиљену масажу. Са ванредним се успехом употребљује против **гихта, реуме и назеба,** даље код **уганутости, узетости запаљења,** за **јачање коже на глави и за прање уста; унутарња употреба за грчеве у стомаку, главобољу, несвестицу и т. д.** Неопходно потребно за војнике, ловце, туристе, писмоноше и у опће за оне, који много пешаче. Право је само под овом заштитном марком. — **Једно стакло 30 пот, 1 круна и 2 круне.** Може се добити у апотекама и дрогеријама, а у **НОВОМЕ САДУ** код: Емер. Дицгена синова, Георга Фукса, Гајгера Јозефа, Карла Клајна, Оскара Клајна, Николе Костића, К. Либмана, Емил Меснера, Љ. Стефановића син, Браће Вагнера, Стев. Винклера, Јов. Војтовића; у **ЗЕМУНУ** код; А. Георгијевића, Стевана П. Крецула, Франц Мила, А. Младеновића, Н. Похања, Мартина Шерера мл., Францтал, Војислава Вујичића шпецерајска трговина, и Ферд. Жиге апотекара, као и онде, где се виде плакати са овом заштитном марком и директно код

L. Vértes, Adler-Apotheke, Lugos Nro 470

Одликовано на изложбама Риму, Остенде, Лондону и Паризу са златном медаљом, почасним крстом и почасном медаљом. 668 24—26

СОМБОРСКИ

ОВЧИЈИ СИР

најбољи, који је са свог доброг гласа већ у свима крајевима света признат, да спада међу прве и најбоље сиреве, може се добити у главном стоваришту обилно снабдевене мешовите трговине

ДУШАНА ДАЉЧЕВА

КОД ДАЉЦА

у СОМБОРУ (БАЧКА).

Одпрема поштом и жељезницом у дрвеним качицама изнад 5 кила, а уз најјефтинију цену.

Савремене цене сиру, даје по жељи франко. 280 9—10

ГОРУШИЦА,

НАДИМАЊЕ, ПОДРАЖАВАЊЕ,

главобоља, јако лупање срца, неспавање, повраћање

јесу чешће знаци покваренога стомака, који се не сму олако узети. Препоручује се за отклањање тог зла рођички Tempelquelle за пиће. што и лечници прописују. Роички „Styriaquelle“ је јача вода, коју периодично пити треба.

Главни депозитер за Угарску

JOS. HOFFMAN,

Budapest, Báthor-utcza 8.

228 14—15

ЗА КАЛАМЉЕЊЕ У ЗЕЛЕНО

имам од најприпозватијих фабрика на стоваришту

ЛАСТИКЕ НАЈБОЉЕ КАКВОЋЕ „Gummibänder“

по најефтинијој фабричкој цени; моја ластика има поред еластичности, постојаности још и ту особиту врлину, да се са једном килом 5—9000 калама везати могу.

Уједно препоручујем из мојих виногради

ЛАСТАРА „EDELREIS“

најбољих најплеменитијих винских и столних врста, од којих више од 1200 домаћих и иностраних сорти на избору стоје.

Алекс. А. Адамовић,

велепоседник виногради и американског ложњака.

7—15 321 Нови Сад.

Лечи: Све болести катара у органима за дисање и желудцу, као малокрвности итд

КУПАТИЛО ГЛАЈХЕНБЕРГ

Алкалично-Муратички извори: Константин и Еме-извори; алкалично-муратички гвожђени киселак: Јоханес-бунар; најчистији гвожђани киселак, Клаузен-извор; лечење сурутком и стерилизованим млеком; Кефар и извор-солне инхалације, инхалација пере од оморике у засебним кабинама, апарати за респирацију; пнематичне коморе, купање у слаткој минералној води и кализаторна купатила. Оморична и челична купатила Завод за лечење ладнои водом Terrainkur.

Благ влажно-топли, без прашине и без ветра ваздухо и шумовито брдовити предео.

Сезона од 1. маја до краја септембра.

Извешћа и упутства бадаба. Због станова обратити се треба на

312 3—10 **Kurdirektion Gleichenberg.**

У СРБИЈИ ПРОДАЈЕ СЕ

угледно пољско добро (имање) пза вароши Ниша код варошице Беле Паланке, кроз исто пролази жељезничка пруга и на самом добру (имању) стаје воз на својој постаји код железничке стражаре бр. 35, а поред имања протиче велика река звана Нишава.

Добро (имање) је пространо 600 ланаца и то 300 ланаца зиратне земље оранице и 300 ланаца под лепом чистом растовом шумом (гором). Шума (гора) је дебљине разне од 5 сантиметара па на више. На истом имању постоји:

Један млад шљивар шљивик са 3000 дрвета шљива зване мађарке (пожаге).

Један млад шљивар шљивик са 500 дрвета шљива зване тургње ранке.

Један воћњак са 500 дрвета окаламљених јабука и крушака од најфиних сората.

Један салаш (кош) нов од летава са шупом преда се дуг 30 метара, широк 2 метра, ширина шупе 4 метра.

Једна житница (хамбар) 12 метара дуг 7 метара широк са 6 оделења и шупом преда се.

Две штале са бунаром нове за марву (стоку) свака је 27, метара дуга и $7^1/_2$ метара широка

Једна кућа зидана од тврдог материјала са 6 соба, 2 кухиње, 2 ходника, једним предсобљем и подрумом.

Исто је добро (имање) сво засијано разним усевима што даје прилику и могућност купцу да се лично увери о каквоћи земље и успевању усева.

Цена је врло умерена и услови за купца повољни. Обратити се ваља

Будимиру К Раденковићу члан фирме. **Д. Ђукановић и Комп.** трговци у Београду.

Кости В. Ракићу и Брату у Јагодини. или **Кости В. Ракићу** у Белој Паланци.

264 12—20

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.